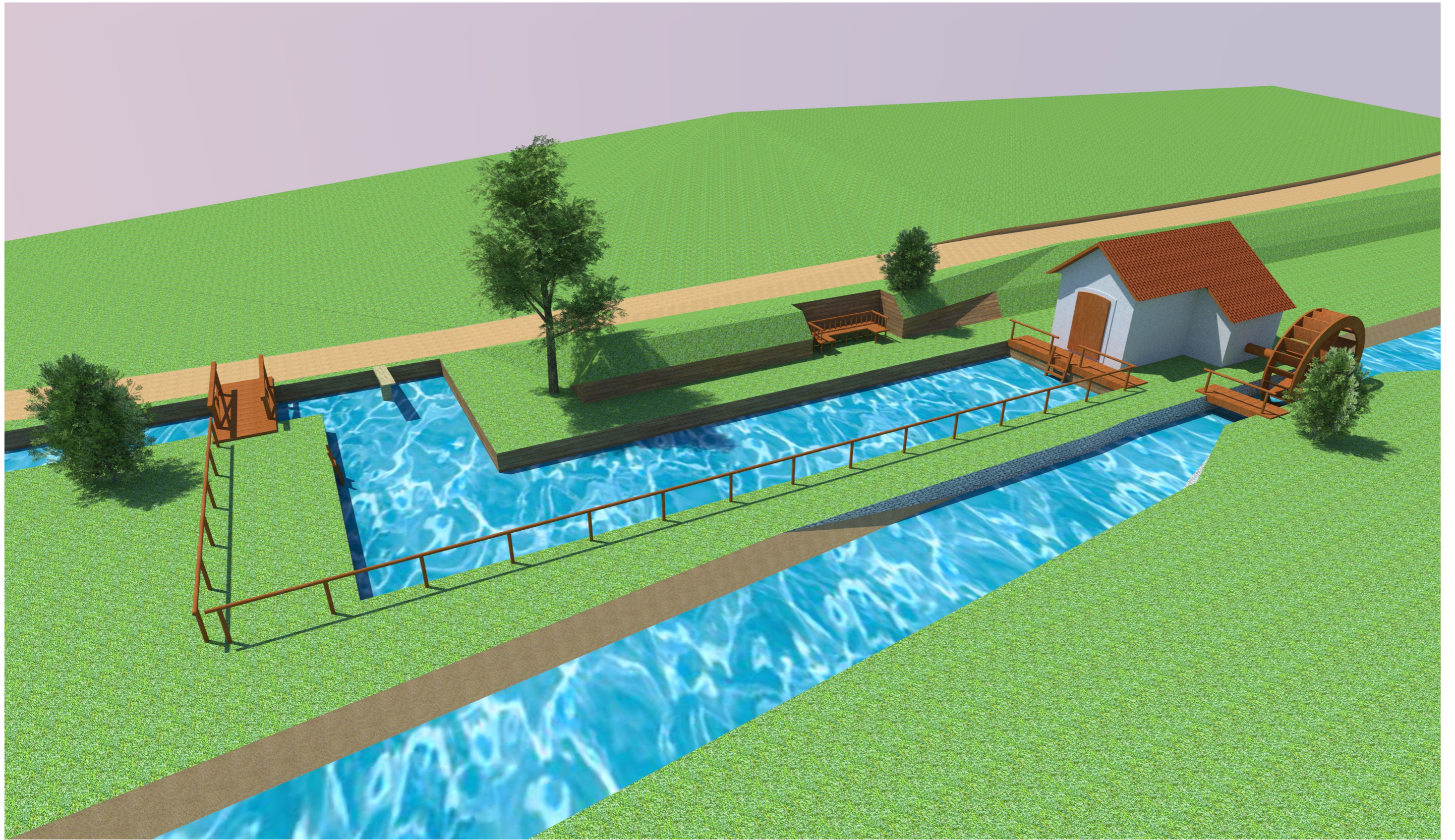

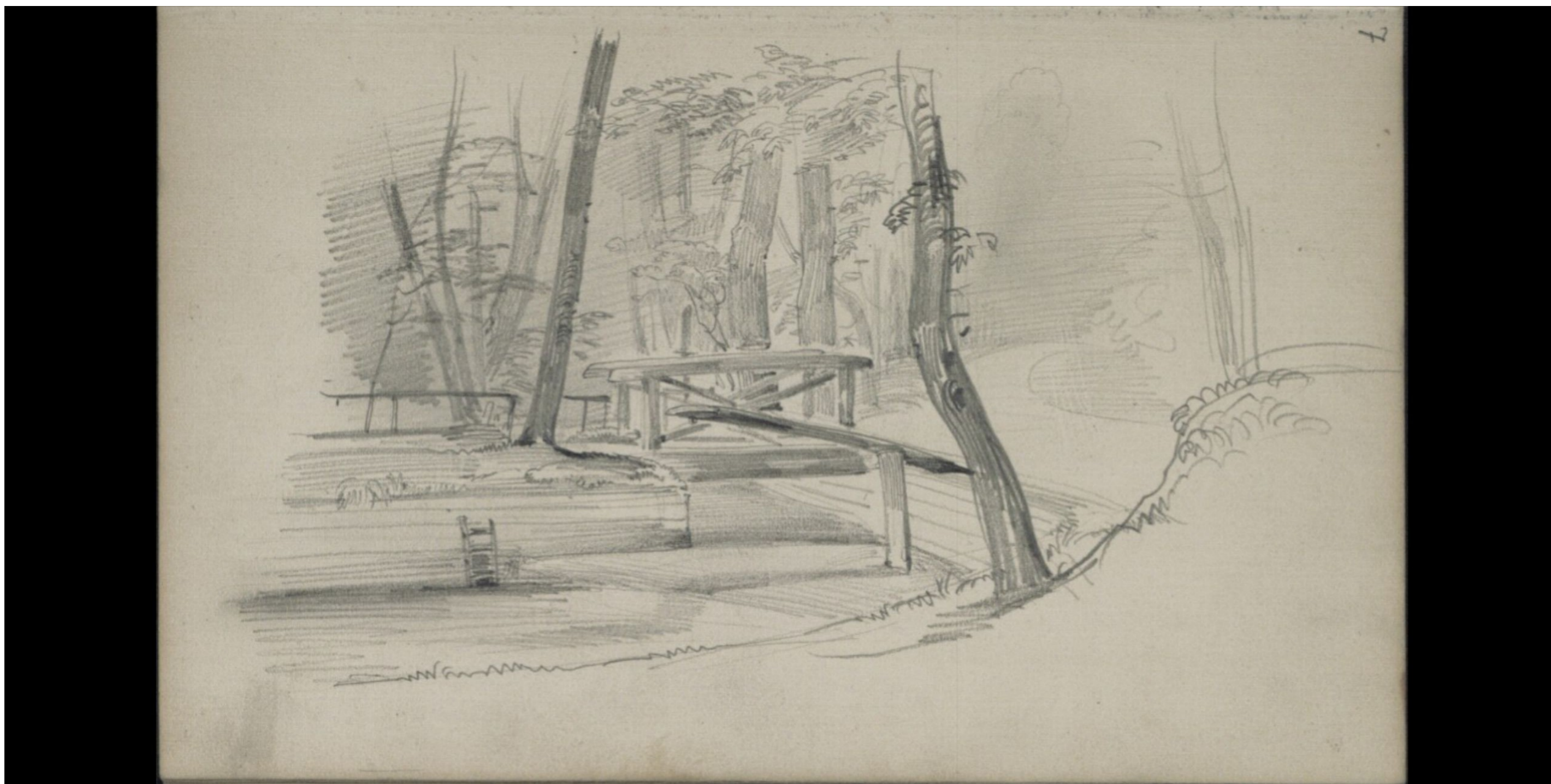
Plavecká škola v Stupave

Plavecká škola v Stupave pred skoro 200 rokmi ?

Znie to neuveriteľne a viac-menej nikto o nej nevie. Nebyť viedenského grafika Josepha Holzera, nevedeli by sme ani o nej ani my. Joseph Holzer sa vybral na Pálffyovské panstvo a na ňom ceruzkou kreslil to, čo ho zaujalo: Stupavský kaštieľ, Ženský kameň pri Červenom domčeku, Devín, domy a ľudia v Stupave a samozrejme aj Plaveckú školu. Tej venoval mimoriadnu pozornosť a vytvoril z nej ďaleko najviac obrázkov, ktoré sú datované do roku 1843. Jeho skicár sa zachoval dodnes vo viedenskej galérii Albertina a objavil ho tam stupavský historický bádateľ Milan Greguš.

Keďže zatiaľ objavené dokumenty o Plaveckej škole v Stupave sú len vo forme grafických zobrazení a minima textov na obrázkoch, budeme sa ďalej venovať vizuálnej stránke tohoto na svoju dobu pozoruhodného projektu. Ďalej nájdete jednotlivé Holzerove skice a pohľady na 3D model plavárne, ktorý bol podľa týchto skíc vytvorený. 3D model nie je možné brať ako etalón, bol vytvorený len pomocou odhadov a s dávkou fantázie pri prepájaní jednotlivých čiastkových pohľadov do celku.

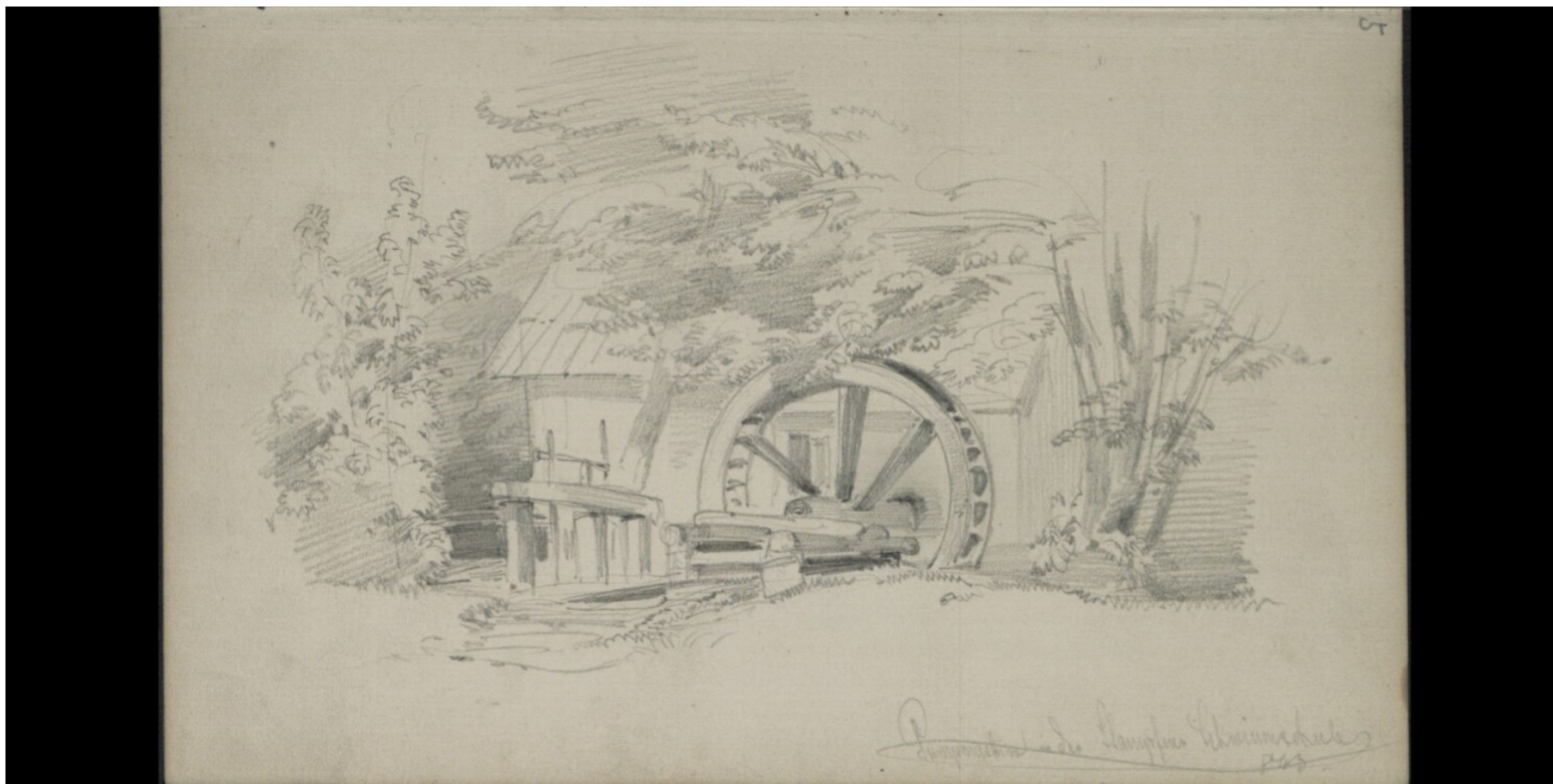
Všimnite si zaujímavý prvok výbavy plaveckej školy - skákaciu dosku. Je dosť vysoko nad vodnou hladinou, z čoho by vyplývalo, že voda pod ňou musela byť hlboká aspoň dva metre, ak mali byť skoky bezpečné. Na tomto obrázku sú kolmé okraje bazéna zobrazené tak, že to podporuje vysvetlenie, že boli obložené spevňujúcimi drevenými doskami.

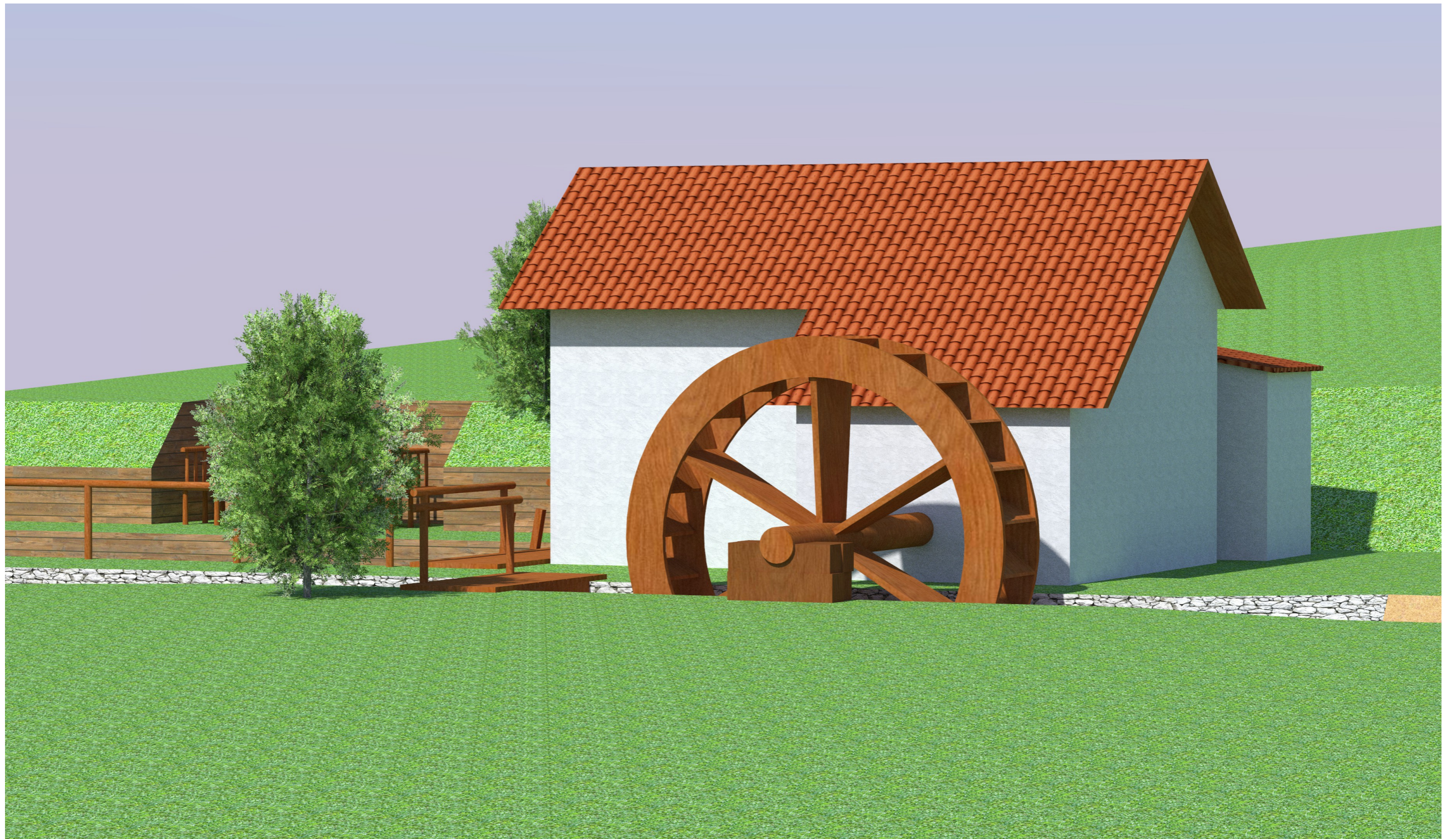

Schule in Kempten 1853

Názov tejto skice v preklade z nemčiny je „Čerpadlo Stupavskej plaveckej školy“. Je zaujímavé, načo bazén potreboval čerpadlo? Vysvetlením by mohla byť veľká hĺbka bazéna, nutná pre bezpečné skákanie. Z jamy nebolo vodu pri jej výmene možné len jednoducho vypustiť, bolo ju nutné vyčerpať.

Umelec venoval mimoriadnu pozornosť aj ľuďom spojeným so školou a vytvoril ich portréty aj s uvedením ich mena. Pomocou záznamov z matrik a iných záznamov je možné tieto portréty stotožniť s konkrétnymi osobami v Stupave, čo podčiarkuje historickú hodnotu Holzerovej dokumentácie.

Na skici je uvedené meno „Joh. Ledschansky“, čo môže byť prepis nemecky hovoriaceho Holzera z počutého „Ján Leščanský“. V matrike je dohľadateľný pod pomäňarčeným menom „Lesczansky“, žil v rokoch 1768 - 1848. Jeho zamestnanie bolo „panský sluha“.

(Informácie poskytol M.Greguš)

Panský sluha Ján Leščanský v staršom veku mohol pracovať aj ako učiteľ plávania, pretože je na mieste predpoklad, že Plaveckú školu dalo vybudovať a prevádzkovalo panstvo.

V dokumentoch galérie Albertina je obrázok vedený s názvom „Bademeister von Stampfen“, čo je voľne preložené „správca kúpaliska v Stupave“.

A nakoniec dôležitá otázka: **kde sa Plavecká škola nachádzala? Odpoveď znie: nevieme.**

Na obrázku nižšie je katastrálna mapa Stupavy, ktorá bola vyhotovená asi o 50 rokov neskôr, ako existovala Plavecká škola. Do mapy je vložený model Plaveckej školy. A prečo práve sem? Viedli k tomu len **nepriame úvahy vyplývajúce zo skíc:**

1. Bazén bol umiestnený pri relatívne dlhom rovnom úseku potoka bez výrazného spádu a terén smerom doľava aj doprava od potoka stúpa len mierne. Potok reálne dnes pred aj za týmto fiktívnym umiestnením plavárne ide v hlbšom záreze, za plavárňou dokonca vo veľmi hlbokom. Na mieste plavárne je potok skoro na úrovni terénu resp. bazénu.
2. Miesto je slnečné, teplé. Nie je tienené žiadnym kopcom.
3. Okolo Plaveckej školy viedla cesta
4. Plavecká škola bola v Stupave ale mimo jej zastavanej časti

Pre orientáciu:

Voľná plocha vľavo dole je dnešná skládka odpadu

Budova Vadászslak bola horáreň, dnes na jej mieste stoja nové rodinné domy - nová Žabáreň.

Veľký komplex budov je bývalý panský majer, dodnes je zachovaná jeho časť vpravo v strede - Hotel-Restaurant Arkady-Hof.

Plavecká škola

Vadavzlak

Stomfa

Ponúka sa aj iná verzia umiestnenia Plaveckej školy na území Stupavy. Na obrázku vpravo je rovnaká katastrálna mapa ako vyššie, len iný výrez z nej. Argumenty pre túto verziu sú nasledovné:

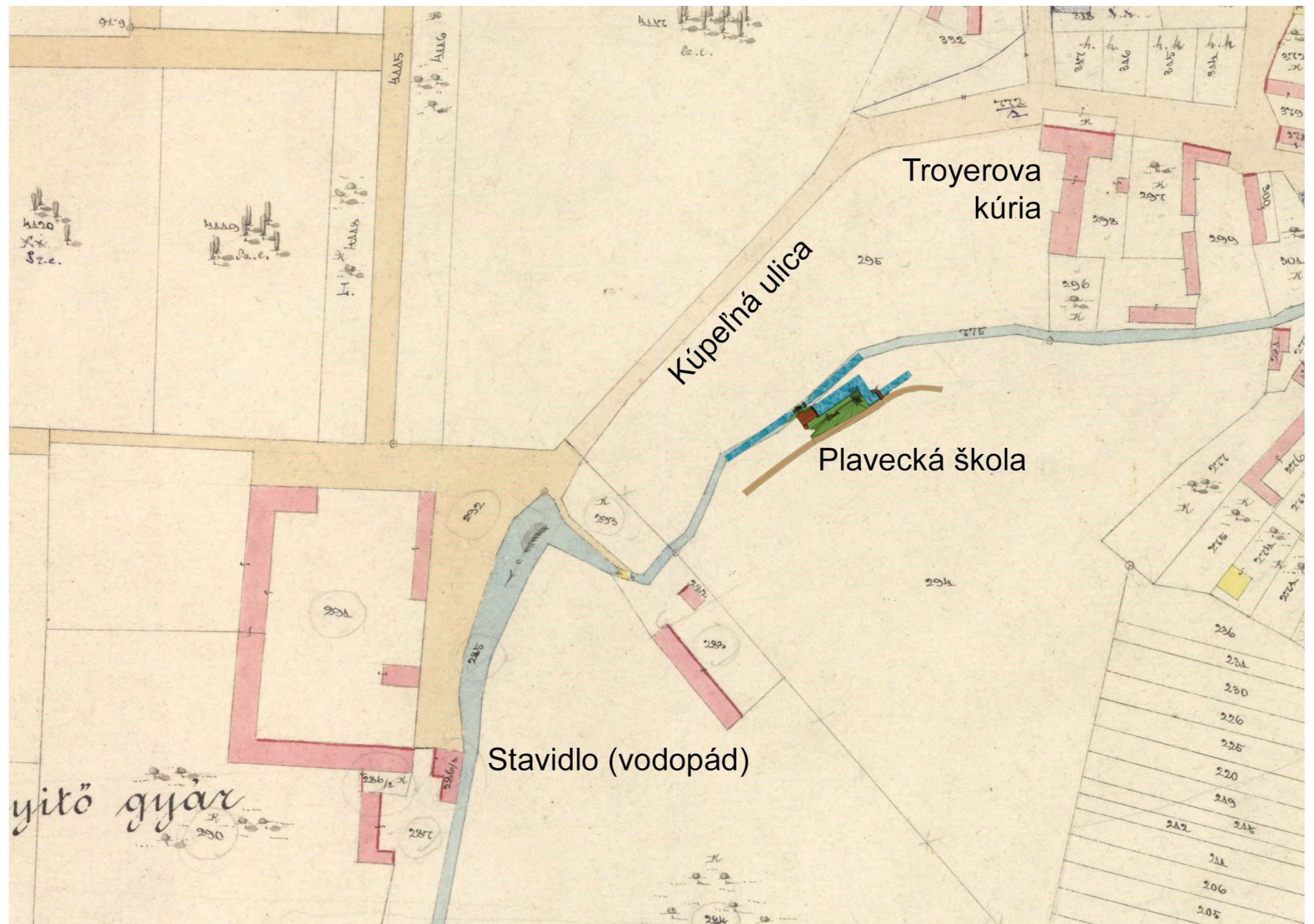
1. Bazén bol umiestnený pri relatívne dlhom rovnom úseku potoka bez výrazného spádu a terén smerom doľava aj doprava od potoka stúpa len mierne. Potok reálne dnes za týmto fiktívnym umiestnením plavárne ide v hlbšom záreze, za stavidlom dokonca vo veľmi hlbokom. Na mieste plavárne je potok skoro na úrovni terénu resp. bazénu.

2. Miesto je slnečné, teplé. Nie je tienené žiadnym kopcom.

3. Okolo Plaveckej školy viedla cesta - toto nie je na mape splnené, ale keďže mapa vznikla o 50 rokov neskôr, tak ako zanikla Plavecká škola, tak aj cesta mohla zaniknúť.

4. Plavecká škola bola v Stupave, ale mimo jej zastavanej časti.

5. Okolo areálu Plaveckej školy vedie ulica, ktorá sa volá Kúpeľná a volala sa tak podľa pamätníkov „odjakživa“. Doslovne: „už za Maurera sa tak volala“. V písomných dokladoch sa toto pomenovanie prvýkrát objavuje až v r.1932.

Ak ste niekedy o Plaveckej škole v Stupave počuli, alebo dokonca máte o nej nejaký dokument, budeme radi, ak sa nám ozvete a spoločne rozšírime povedomie o tejto technickej pamiatke. V lepšom prípade nájdeme priamy dôkaz o jej umiestnení.

V roku 1843 Stupava mala svoju plaváreň - v roku 2025 ju nemá . . .